

IN MEMORIAM

Daria Monika Lipińska-Naęcz
(1 lipca 1951 – 20 marca 2022)

Urodziła się w Warszawie, jej ojciec Zbigniew Lipiński był dziennikarzem, korespondentem Polskiego Radia i Telewizji w Paryżu (1971–1977), dziennikarką była również jej matka – Tomira Lipińska. Przez lata udzielała się w harcerstwie. Po uzyskaniu świadectwa maturalnego w VI Liceum im. Tadeusza Reytana w Warszawie, wstąpiła na Wydział Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego. Studia ukończyła z wyróżnieniem w 1974 r., uzyskując tytuł magistra historii pracą dyplomową pt. „Koncepcje ideowe piłsudczyków (1921–1926)”, napisaną pod kierunkiem doc. dr. hab. Andrzeja Garlickiego i doc. dr. hab. Jerzego Holzera. W maju 1980 r. uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych na podstawie pracy pt. „Zawód dziennikarza w Polsce w latach 1918–1939” przygotowanej pod kierunkiem doc. dr. hab. Jerzego Myślińskiego (opublikowanej w 1982 r. pod tym samym tytułem w serii *Materiały i Studia do Historii Prasy i Czasopiśmiennictwa Polskiego*). Również na Uniwersytecie Warszawskim, 1 marca 1995 r., uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. *Sen o władzy. Inteligencja wobec niepodległości* (opubl. Warszawa 1994), której recenzentami byli: prof. Alina Brodzka, Andrzej Paczkowski, Michał Śliwa i Marian Wojciechowski.

Od października do grudnia 1974 r. odbywała staż asyntenki w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. W styczniu 1975 r. na wiele lat związała się z Instytutem Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, od 1980 r. na stanowisku adiunkta, a od 1995 r. docenta. W Instytucie pracowała do końca swojej zawodowej aktywności, korzystając z urlopów bezpłatnych w okresach, kiedy piastowała stanowiska państwowe.

Od 1 września 1996 r. do 26 września 2006 r. pełniła urząd Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

Kierowała Archiwami Państwowymi w sposób przemyślany i dalekowzroczny, wprowadzając je w XXI w. Zapoczątkowała informatyzację archiwów, doceniając

jej wymiar systemowy i organizacyjny. Pod jej kierownictwem powstawały pierwsze witryny internetowe archiwów państwowych: portal archiwa.gov.pl i witryny poszczególnych archiwów w domenie ap.gov.pl. Za jej kadencji wprowadzono pierwsze bazy danych do celów ewidencji i informacji archiwalnej (m.in. System Ewidencji Zasobu Archiwalnego SEZAM, Inwentarze Zespołów Archiwalnych IZA, Program Rejestracji Akt Metrykalnych i Stanu Cywilnego PRADZIAD), stopniowo łączone w system informacji archiwalnej online. Była rzeczniczką poszerzania obecności archiwów w Internecie; dzięki jej staraniom zrealizowano takie projekty jak „Skarby Archiwów w Internecie” (wspólnie z Naukową i Akademicką Siecią Komputerową NASK) oraz „Miasta w Dokumentie Archiwalnym”.

Przez wiele lat kontynuowała zainicjowane w 1995 r. przez swojego poprzednika – prof. Jerzego Skowronka – spotkania archiwistów Europy Środkowej i Wschodniej, które na jego cześć od 1996 r. odbywały się pod nazwą „Colloquia Jerzy Skowronek Dedicata”. Stały się one z czasem wysoko ocenianym forum wymiany poglądów, doświadczeń i koncepcji archiwistów europejskich. Zintensyfikowaniu uległa również współpraca z polonijnymi ośrodkami naukowo-kulturalnymi oraz archiwami i bibliotekami polskimi poza granicami Polski.

Ważną inicjatywą międzynarodową, której patronowała i w której aktywnie uczestniczyła, była współpraca polskich archiwów państwowych z archiwami Rosji i innymi instytucjami pamięci w Polsce, dotycząca udokumentowania zbrodni katyńskiej. Prof. D. Nałęcz nadała tej współpracy nowy wymiar jako wydawca, a od t. 3 przewodnicząca Polskiej Rady Redakcyjnej, niezwykle znaczącej dla badań nad zbrodnią katyńską 4-tomowej publikacji źródłowej pt. *Katyń. Dokumenty zbrodni*, której kolejne edycje ukazały się drukiem w latach 1996, 1998, 2001 i 2006.

Od 2002 r. aktywnie uczestniczyła w Polsko-Brytyjskiej Komisji Historycznej do Spraw Dokumentacji Działalności Polskiego Wywiadu w czasie II Wojny Światowej. Efektem pracy Komisji było 2-tomowe wydawnictwo źródłowe *Polsko-brytyjska współpraca wywiadowcza podczas II wojny światowej*, dokumentujące osiągnięcia polskiego wywiadu, w tym wkładu w złamanie kodu Enigmy (t. 1, *Ustalenia Polsko-Brytyjskiej Komisji Historycznej*, red. T. Dubicki, D. Nałęcz, T. Stirling, Warszawa 2004; t. 2, *Wybór dokumentów*, wybór i oprac. J.S. Ciechanowski, Warszawa 2005).

Inicjowała nowe międzynarodowe projekty naukowe, kontynuowane przez następne lata, m.in. program Reconstitution of the Memory of Poland oraz Index Polaków represjonowanych za pomoc Żydom w czasie II wojny światowej.

Niezwykle energicznie działała na rzecz poszerzenia obecności archiwów polskich na arenie międzynarodowej. Podejmowała wiele inicjatyw zwiększających międzynarodowe zaangażowanie archiwistów polskich. Wspierała i inspirowała udział przedstawicieli polskich archiwów w europejskich projektach, w tym m.in. opracowaniu raportu Komisji Europejskiej pt. „Report on Archives in the enlarged European Union. Increased archival cooperation in Europe: action plan (COM(2005)52)”, który otworzył drogę takim przedsięwzięciom jak Archives Portal Europe Network (APENet). Dzięki jej staraniom kilkudziesięcioosobowe grupy pracowników archiwów państwowych mogły uczestniczyć w międzynarodowych kongresach archiwów w Sewilli (2000) i Wiedniu (2004). Za jej sprawą pracownicy archiwów polskich uzyskali możliwość długookresowych staży i stypendiów zagranicznych w instytucjach archiwalnych w Stanach Zjednoczonych, finansowanych m.in. przez Fundację Kościuszkowską.

Od 2002 do 2006 r. pełniła funkcję redaktora naczelnego czasopisma „Archeion”, zapraszając do grona autorów ekspertów zagranicznych i inicjując przygotowanie tomów tematycznych (t. 105 (2003) „Edukacja”; t. 106 (2003) „Restytucja dóbr kultury”; t. 107 (2004) „Informatyzacja”; t. 108 (2005) „Konservacja”; t. 109 (2006) „Archiwa a prywatność”). We wprowadzeniu do t. 105 napisała: „»Archeion« się zmienia. Chcemy, żeby stał się bardziej otwarty na problemy współczesnej archiwistyki i archiwistów. Tych problemów jest wiele, zamierzamy o nich nie tylko pisać, dyskutować, ale szukać najlepszych wzorów rozwiązań”. To motto przyświecało jej przez całe dziesięciolecie. Jego realizacja nie była łatwa, ale w wielu obszarach się udała.

D. Nałęcz pełniła liczne funkcje w międzynarodowych i krajowych gremiach archiwalnych. W latach 1997–2007 przewodniczyła Polskiemu Komitetowi Programu UNESCO Pamięć Świata. Po odejściu z archiwów państwowych, do końca współpracowała z Komitetem, będąc jedną z jego najaktywniejszych członkiń. W kadencjach 2000–2007 została wybrana wiceprzewodniczącą europejskiego oddziału Międzynarodowej Rady Archiwów EURBICA. W latach 2005–2006 minister spraw zagranicznych powierzył jej funkcję przewodniczącej polskiej prezydencji Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research (Grupa zadaniowa ds. współpracy międzynarodowej w zakresie edukacji, upamiętniania i badania Holokaustu). W 2006 r. została członkiem Komitetu Doradczego ds. Spuścizn Prywatnych (The Advisory Committee on the Collection of Private Archives) na Uniwersytecie Europejskim we Florencji. Także w 2006 r. została powołana przez komisarz Unii Europejskiej

ds. społeczeństwa informacyjnego i mediów Viviane Reding do Grupy Ekspertów Wysokiego Szczebla ds. Bibliotek Cyfrowych (High Level Expert Group on Digital Libraries). Od 2005 r. reprezentowała archiwa polskie w międzynarodowych inicjatywach: CITRA (The International Conference of the Round Table on Archives) Międzynarodowej Rady Archiwów oraz DLM Forum (Donnees lisible par machine Forum) Komisji Europejskiej.

Po zakończeniu pracy w archiwach państwowych ponownie skupiła swoją działalność zawodową na pracy w Instytucie Badań Literackich PAN.

31 stycznia 2012 r. została powołana na stanowisko podsekretarza stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, pozostając na nim do 1 grudnia 2015 r. Nadzorowała wdrożenie reform szkolnictwa wyższego, w szczególności w zakresie jakości kształcenia; m.in. koordynowała realizację Procesu Bolońskiego oraz prace dotyczące Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego, w tym wprowadzenie systemu Krajowych Ram Kwalifikacji. Aktywnie działała na rzecz poprawy sytuacji młodych pracowników nauki, współpracując z Parlamentem Studentów Rzeczypospolitej Polskiej i Krajową Reprezentacją Doktorantów.

Przez większość życia zawodowego kontynuowała pracę naukowo-dydaktyczną na wielu uczelniach. Od 1974 do 1980 r. prowadziła zajęcia dydaktyczne na Wydziale Historycznym swojej alma mater – Uniwersytecie Warszawskim. Od kwietnia 1995 r. do września 1996 r. była wykładowcą w Prywatnej Wyższej Szkole Bussinesu i Administracji, w której pełniła funkcję dziekana Wydziału Administracji Państwowej i Służb Zagranicznych. W latach 2002–2008 była profesorem Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusku, pełniąc w latach 2007–2008 funkcję dziekana Wydziału Nauk Politycznych. Była także profesorem i rektorem Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego w Warszawie (2008–2012), wykładowczynią na Wydziale Ekonomii i Zarządzania. Od 1982 do 1996 r. pełniła funkcję sekretarza naukowego Komisji Historii Prasy przy Komitecie Nauk Historycznych PAN, a od 1985 do 1996 r. – sekretarza serii wydawniczej: *Materiały i Studia do Historii Prasy i Czasopiśmiennictwa Polskiego*. Od 1998 do 2007 r. była członkiem Komitetu Nauk Historycznych PAN.

W latach 2008–2011 była członkinią Polsko–Rosyjskiej Grupy do Spraw Trudnych, a w latach 2011–2016 członkinią Międzynarodowej Rady Centrum Polsko–Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia.

W latach 2005–2017 pełniła funkcję członka Rady Naukowej Biblioteki Narodowej.

Przez wiele lat (od 2009 do 2022 r.) zasiadała w jury Nagrody Historycznej im. Kazimierza Moczarskiego. Była członkinią Stowarzyszenia Pracowników, Współpracowników i Przyjaciół Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa Imienia Jana Nowaka-Jeziorańskiego w Warszawie.

W latach 2007–2022 była przewodniczącą Rady Fundacji Bankowej im. Leopolda Kronenberga, zasiadając także w Kapitułe Nagrody im. Aleksandra Gieysztora.

Pozostawiła niezwykle bogaty i ważny dorobek piśmienniczy, obejmujący niemal dwieście prac, w tym kilkanaście monografii. Jej najważniejsze publikacje poświęcone były dwudziestowiecznym losom polskiej inteligencji, historii obozu piłsudczykowskiego (razem z Tomaszem Nałęczem wydała biografię Józefa Piłsudskiego, przetłumaczoną na rosyjski, litewski i chorwacki), historii prasy i cenzury w XX w., polskiej archiwistyce, stosunkom polsko-rosyjskim w XX w. W ostatnich latach życia zajmowała się narodzinami III Rzeczypospolitej (razem z T. Nałęczem w 2019 r. wydała *Czas przełomu 1989–1990*).

Została odznaczona Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (2011) i Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2007) oraz francuskim Orderem Kawalera Sztuki i Nauk Humanistycznych (Ordre des Arts et des Lettres) Republiki Francuskiej (2003).

W 1972 r. wyszła za mąż za T. Nałęczą, profesora historii, posła na Sejm w latach 1993–1997 i 2001–2005. Małżeństwo ma syna Andrzeja, prawnika.

Zmarła po ciężkiej walce z nieuleczalną chorobą, została pochowana w grobie rodzinnym na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

Bibliografia

Naczelną Dyrekcja Archiwów Państwowych, Archiwum Zakładowe, Akta osobowe D. Lipińska-Nałęcz, sygn. AZ NDAP 2006/570/7.

Uniwersytet Warszawski, Archiwum, Teczka studencka, sygn. WH-4 75557.

Archiwa Państwowe, Zmarła prof. Daria Nałęcz, <https://www.archiwa.gov.pl/zmarla-prof-daria-nalecz/> [dostęp: 31.12.2022].

Biblioteka Narodowa, Zmarła prof. Daria Lipińska-Nałęcz, <https://www.bn.org.pl/aktualnosci/4576-zmarla-prof.-daria-lipinska-nalecz.html> [dostęp: 31.12.2022].

EURBICA Report 2000–2004. European Regional Branch of the International Council on Archives Report 2000–2004. Establishment, Membership and Organisation, https://old.archives.gov.ua/International/Eurbica_zvit.pdf [dostęp: 31.12.2022].

- Nauka Polska, dr hab. Daria Lipińska-Nałęcz (Nałęcz), https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=51456&_k=du14ns [dostęp: 31.12.2022].
- Minutes of the General Assembly of EURBICA, Berlin 25 April 2007, https://old.archives.gov.ua/International/Eurbica_zvit.pdf [dostęp: 31.12.2022].

Wybrana bibliografia podmiotowa¹

1975

„Droga” jako platforma kształtowania się ideologii piłsudczyków, „Przegląd Historyczny” 1975, t. 66, nr 4, s. 589–608.

1977

Główne dzienniki polskie lat 1944–1948 o programie demokratyzacji kulturalnej, „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej” 1977, t. 16, nr 3, s. 21–48.

1978

Gazety ukazujące się 2–4 razy w tygodniu w Polsce w latach 1918–1939. Zestaw tytułów i charakterystyka statystyczna, „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej” 1978, t. 17, nr 2, s. 93–119.

1980

Rozwój prasy a kształtowanie się zawodu dziennikarskiego na ziemiach polskich, „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej” 1980, t. 19, nr 2, s. 85–93.

1982

Zawód dziennikarza w Polsce 1918–1939, Warszawa–Łódź 1982.

1983

Sytuacja finansowa pism wileńskich w latach 1920–1921, „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej” 1983, t. 22, nr 3, s. 57–62.

1984

... zemsty grom, ludu gniew (współaut. T. Nałęcz), Warszawa 1984.

1986

Józef Piłsudski – legendy i fakty (współaut. T. Nałęcz), Warszawa 1986.

1988

Pogrzeb marszałka Józefa Piłsudskiego. Zmarł 12 maja 1935 (współaut. T. Nałęcz), Warszawa 1988.

¹ W bibliografii pominięto liczne publikacje informacyjno-publicystyczne, które ukazywały się na łamach takich pism jak „Polityka”, „Dziennik Gazeta Prawna”, „Przegląd”, „Rzeczpospolita”, „Wprost”, „Gazeta Wyborcza” i in., a także publikowane recenzje, omówienia i sprawozdania.

1990

Ūzef Pilsudskij – legendy i fakty (współaut. T. Nalenč); sokr. per. s pol. V.I. Voronkova, V.A. Svetlova i V.A. Fedorenko, poslesl. i komment. M.N. Bobrik, Moskva 1990.

1991

Juzefas Pilsudskis : legendos ir faktai (współaut. T. Nalenčius), vertė R. Griškaitė, A. Kasperavičius ir S. Kalakauskienė, Vilnius 1991.

Kultura Drugiej Rzeczypospolitej, seria Dzieje Narodu i Państwa Polskiego. t. 3, z. 64. Kraków 1991.

1992

„*Towarzysz Kirgiz*” (*Tadeusz Hołówko*), „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej” 1992, t. 31, nr 3–4, s. 175–179.

Szablę i piórem (*Józef Piłsudski*), „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej” 1992, t. 31, nr 34, s. 52–56.

W poszukiwaniu niechcianej ideologii (*Adam Skwarczyński*), „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej”, 1992, t. 31, nr 3–4, s. 117–125.

Życiorys konsekwentny (*Józef Wasowski*), „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej” 1992, t. 31, nr 3–4, s. 203–208.

1993

Nie szabłą, lecz piórem. Batalie publicystyczne II Rzeczypospolitej (red.), Warszawa 1993.

1994

Cenzura w latach 1944–1949, [w:] *Projekt badawczy KBN 1-0823-91-01 „Instytucje państwa totalitarnego. Polska 1944–1956. Raport. Opracowania”*, kier. projektu A. Paczkowski, Warszawa 1994, s. 44–53.

Główny Urząd Kontroli Prasy 1945–1949, Warszawa 1994.

Sen o władzy. Inteligenca wobec niepodległości, Warszawa 1994.

1995

Dwa oblicza etosu legionowego, „Mówią Wieki” 1995, nr 7, s. 42–45.

Prezydentura Gabriela Narutowicza – zmarnowana szansa Narodowej Demokracji, „Mówią Wieki” 1995, nr 11, s. 44–47.

1997

Archiwa polskie wobec wyzwań XXI wieku. Pamiętnik III Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich Toruń 2–4 września 1997, t. 1 (red.), Radom 1997.

Archiwa w polityce państwa, [w:] *Archiwa polskie wobec wyzwań XXI wieku. Pamiętnik III Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich Toruń, 2–4 września 1997*, t. 1, Radom 1997, s. 5–15.

1998

Adam Skwarczyński – od demokracji do autorytaryzmu, (wstęp, wybór i oprac.), Warszawa 1998.

Archiwa polskie wobec wyzwań XXI wieku. Pamiętnik III Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich Toruń, 2–4 września 1997, t. 2 (red., przedmowa), Warszawa 1998.

Archiwa polskie, red. K. Kozłowski (słowo wstępne), Warszawa–Szczecin 1998 (wyd. 2. Warszawa–Szczecin 2000).

Common Archival Heritage. Sugestions on International Cooperation in the Field of Creating Guides to the Holdings, [w:] *The Common Archival Heritage of the State and Nations of Central and Eastern Europe. Materials of the International Conference Gołowice, Poland, October 22–24, 1997*, ed. W. Stępniaak, Warszawa 1998, s. 19–28.

Doświadczenie powodzi, „Archeion” 1998, t. 99, s. 7–20.

Europejska polityka dostępu do archiwów, „Archeion” 1998, t. 99, s. 54–74.

Kronika odradzającej się i wolnej Polski (1915–1939), Kielce 1998.

Memoriał o potrzebie ratowania dziedzictwa kultury polskiej w zbiorach bibliotecznych i archiwalnych XIX i XX w. (współaut. A. Barański, J. Grochowski, A. Manikowski, K. Zamorski), „Archeion” 1998, t. 99, s. 21–35.

Polish archives after the partition of the state, „Archives et Bibliothèques de Belgique. Archief- en bibliotheekwezen in België” 1998, t. 69, nr 1–4, p. 65–74.

1999

Access to archives and historical research. Political and ideological influences – Polish experience (in the light of the archival autonomy), „Arhivski vjesnik” 42 (1999), s. 177–183.

Dokumentowanie dziejów Polski i Polonii, [w:] *Ślady polskości. Polonia i emigracja w świetle badań i źródeł historycznych*, Warszawa 1999, s. 15–28.

Ślady polskości. Polonia i emigracja w świetle badań i źródeł historycznych (red., wprowadzenie), Warszawa 1999.

Współpraca międzynarodowa archiwów państwowych, „Archeion” 1999, t. 100, s. 109–122.

2000

Bona Sforza. Regina di Polonia e duchessa di Bari. catalogo della mostra, vol. 1 (wstęp), Roma 2000.

International standards and recommendations of international organizations pertaining to the principles of accessibility of archival materials, [w:] *Accessibility of archival materials in compliance with the law and general practices of the states of Central and Eastern Europe countries. Materials of the International Conference Mądralin, October 15–16, 1999*, ed. W. Stępniaak, Warszawa 2000, s. 35–40.

Polskie archiwa poza granicami kraju, [w:] *Przybytki nietykalne zabytków historycznych. Zbiór tekstów ofiarowanych z przyjaźnią i najlepszymi życzeniami Januszowi Stanisławowi Morkowskiemu, kustoszowi Muzeum Polskiego w Rapperswilu z okazji jego 70 urodzin*, Warszawa, 14 listopada 2000, Warszawa 2000, s. 19–24.

2001

Dostopnost arhivskega gradiva v državah srednje in vzhodne Evrope, „Arhivi” 2001, r. 24, nr 2, s. 19–26.

Katyń. Dokumenty zbrodni, t. 3, *Losy ocalałych: lipiec 1940–marzec 1943*, red. W. Materski, B. Woszczyński, K. Anderson i in, oprac. W. Materski, E. Rosowska, B. Woszczyński i in. (przewodnicząca Polskiego Komitetu Redakcyjnego), Warszawa 2001.

Rozwój archiwistyki a kształtowanie nowych potrzeb w zakresie edukacji, „Archeion” 2001, t. 103, s. 25–36.

2002

Archiwa i archiwiści w dobie społeczeństwa informacyjnego. Pamiętnik IV Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich, Szczecin, 12–13 września 2002 r., t. 1 (red.), Toruń 2002.

Archiwa u progu ery informacji – bilans otwarcia, [w:] *Archiwa i archiwiści w dobie społeczeństwa informacyjnego. Pamiętnik IV Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich, Szczecin, 12–13 września 2002 r.*, t. 1, Toruń 2002, s. 23–45.

2003

50 lat Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa. Materiały sesji jubileuszowej (red., *Słowo wstępne*), Warszawa 2003.

Archiwistyka – nowa czy stara dyscyplina nauki?, „Archeion” 2003, t. 105, s. 9–13.

Die preussische Berg-, Hütten- und Salinenverwaltung 1763–1865. Die Bestände in den polnischen Staatsarchiven Breslau und Kattowitz, bearb. von Z. Jedynak und J. Gołaszewski (Przedmowa, oprac.), Bochum 2003.

Funksionet e privatizimit të sektorit publik (rasti i Polonisë), [w:] *Arhivat dhe privatizimi (Përmbledhje studimesh, akte të Konferencës së 35-të Ndërkombëtare të Tryezës së Rrumbullakët të Arkivave)*, red. B. Vila, L. Plasari, Tiranë 2003, s. 36–41.

Problemy zarządzania zbiorami b. Radiokomitetu. Status Archiwum Komitetu do Spraw Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja” do grudnia 1993 r., [w:] *Rynek audiowizualny w Polsce. Ocena i perspektywy*, red. J. Adamowski, Warszawa 2003, s. 421–434.

Wołyń – Galicja Wschodnia 1943–1944. Przewodnik po polskich i ukraińskich źródłach archiwalnych, t. 1 (red., przedmowa, współaut. H. Boriak), Warszawa–Kijów 2003.

2004

Archivist – A custodian of cyberspace, [w:] *Archives among the Memory Institutions. Papers of the International Conference Warsaw, May 28–29, 2004*, ed. A. Biernat, W. Stępnik, Warszawa 2004, s. 39–51.

Krasnoarmejsy v pol'skom plenu v 1919–1922 gg. Sbornik dokumentov i materialov, redkol. V.P. Kozlov et al. (przedm., pred. pol. redkol.), Moskva 2004.

La protection du patrimoine écrit, miroir de l'histoire polonaise au XIXe siècle, [w:] *Archives et nations dans l'Europe du XIXe siècle*, 2004, DOI:10.4000/books.enc.660.

Materiały z seminarium zorganizowanego przez Centrum Polskiej Radiofonii PR SA 13 listopada 2003 r. „Jak badać historię polskiej radiofonii” (współaut. A. Siezieniewski, S. Łozińska, J. Myśliński, R. Habielski, A. Sowa, i in.), „Z Dziejów Polskiej Radiofonii” 2004/2005, nr 1, s. 135–172.

Ochrona zbiorów archiwalnych przed zalaniem, [w:] *Dziedzictwo kultury wobec zagrożeń czasu wojny. Konferencja międzynarodowa w 50. rocznicę podpisania Konwencji z 14 maja 1954 r. o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego. Warszawa 13–15 maja 2004*, red. J. Nowicki, K. Sałaciński, Warszawa 2004, s. 86–90.

Polsko-brytyjska współpraca wywiadowcza podczas II wojny światowej: praca zbiorowa, t. 1, *Ustalenia Polsko-Brytyjskiej Komisji Historycznej* (red., wstęp, przedmowa, współaut. T. Dubicki, T. Stirling), rozdz.: *Źródła zachowane w archiwu*, s. 23–29; *Tło historyczne. Zarys*, s. 63–70; *Konkluzje. Podsumowanie*, s. 545–555, Warszawa 2004. Edycja angielska: Warszawa–Portland 2005.

Rekomendacje Rady Europy, „Archeion” 2004, t. 107, s. 401–422.

Staatsarchiv Stettin. Wegweiser durch die Bestände bis zum Jahr 1945, bearb. von R. Gaziński, P. Gut und M. Szukała, aus dem Pol. übers. von P.O. Loew, (przedmowa), München 2004.

XV Międzynarodowy Kongres Archiwów. Wiedeń 23–28 VIII 2004 r. Archiwa przemieszczone – doświadczenia polskie (współaut. W. Stępniaik), „Archeion” 2004, t. 107, s. 425–428.

XIV Międzynarodowy Kongres Archiwów. Wiedeń 23–28 VIII 2004 r. Nowa formuła Kongresu i reforma działalności Międzynarodowej Rady Archiwów (współaut. W. Stępniaik), „Archeion” 2004, t. 107, s. 423–425.

2005

Polska w starej fotografii, red. J. Kułakowska-Lis, (wstęp, współaut. J. Tazbir), Olszanica 2005, wyd. angielskie i niemieckie: Olszanica 2005.

Professional profile of an archivist (the Polish case), [w:] *Berufsbild im Wandel – aktuelle Herausforderungen für die archivarische Ausbildung und Fortbildung. Beiträge zum 9. Archivwissenschaftlichen Kolloquium der Archivschule Marburg*, hrgs. K. Uhde, Marburg 2005, s. 15–40.

2006

Fact and lies in the common knowledge on the Holocaust. Conference materials 2005.11.17 (ed., co-ed. M. Edgare), Warszawa–Kraków 2006.

Kartki z PRL. Ludzie, fakty, wydarzenia, t. 2, 1971–1989, red. W. Władyka (oprac., współaut. J. Eisler, R.A. Habielski), Poznań 2006.

Katyni. Dokumenty zbrodni, t. 4, *Echa Katynia: kwiecień 1943–marzec 2005*, red. W. Materski, E. Rowska, B. Woszczyński i in. (przewodnicząca Polskiego Komitetu Redakcyjnego), Warszawa 2006.

Ochrona danych osobowych – otwarte problemy, „Archeion” 2006, t. 109, s. 5–9.

Outcome of the Survey on the Science at Archives, [w:] *VII European Conference on Archives. Archivist: Profession of the Future in Europe. Warsaw, May 18–20, 2006*, ed. W. Stępniański, Warszawa 2006, s. 69–75.

Staatsarchiv Landsberg an der Warthe – Wegweiser durch die Bestände bis 1945, bearb. unter der red. von D.A. Rymar, aus dem Pol. übers. von P. Oliver Loew (wstęp, współaut. M. Weber), München 2007.
2010

Aspekty prawne i technologiczne digitalizacji piśmiennictwa. XVI edycja konferencji z cyklu Digitalizacja 12 stycznia 2010, Warszawa (współaut.), Warszawa 2010.

Načalo (współaut. T. Nalenč), [w:] *Belye pătna, černye pătna. Složnye voprosy v rossijsko-pol'skih otnošeníah*, red. A.V. Torkunov, A.D. Rotfel'd, Moskva 2010, s. 50–73.

Stosunki polsko-sowieckie w latach 1917–1921, [w:] *Białe plamy – Czarne plamy. Sprawy trudne w relacjach polsko-rosyjskich (1918–2008)*, red. A.D. Rotfeld, A.W. Torkunov, Warszawa 2010, s. 25–44.
2012

Jakość w szkolnictwie wyższym, „Nauka Polska” 2012, t. 21, s. 37–48.

Polska w starej fotografii. Wybór najciekawszych zdjęć, red. A. Chudzik, J. Kułakowska-Lis (wstęp), Olszanica 2012.
2015

Polish-Soviet relations 1917–1921 (współaut. T. Nałęcz), [w:] *White Spots – Black Spots. Difficult Matters in Polish-Russian Relations, 1918–2008*, ed. A.D. Rotfeld, A.V. Torkunov, Pittsburg 2015, s. 17–29, DOI:10.2307/j.ctt166grd4.5, s. 17–29.

2017

Jozef Pilsudski. Vojskovođa i državnik nezavisne Poljske (współaut. T. Nałęcz), prevela M. Najbar-Agičić, Zagreb 2017.

2018

Relacje prezydenta Jaruzelskiego z ZSSR jako element wschodniej polityki polski w latach 1989–1990, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2018, nr 1(60) s. 220–263.

2019

Czas przełomu. 1989–1990, (współaut. T. Nałęcz) Warszawa 2019.

The USSR in the policy of the government and President Wojciech Jaruzelski in 1989–1990, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2019, nr 3(66), s. 116–138.

Ewa Rosowska-Jakubczyk